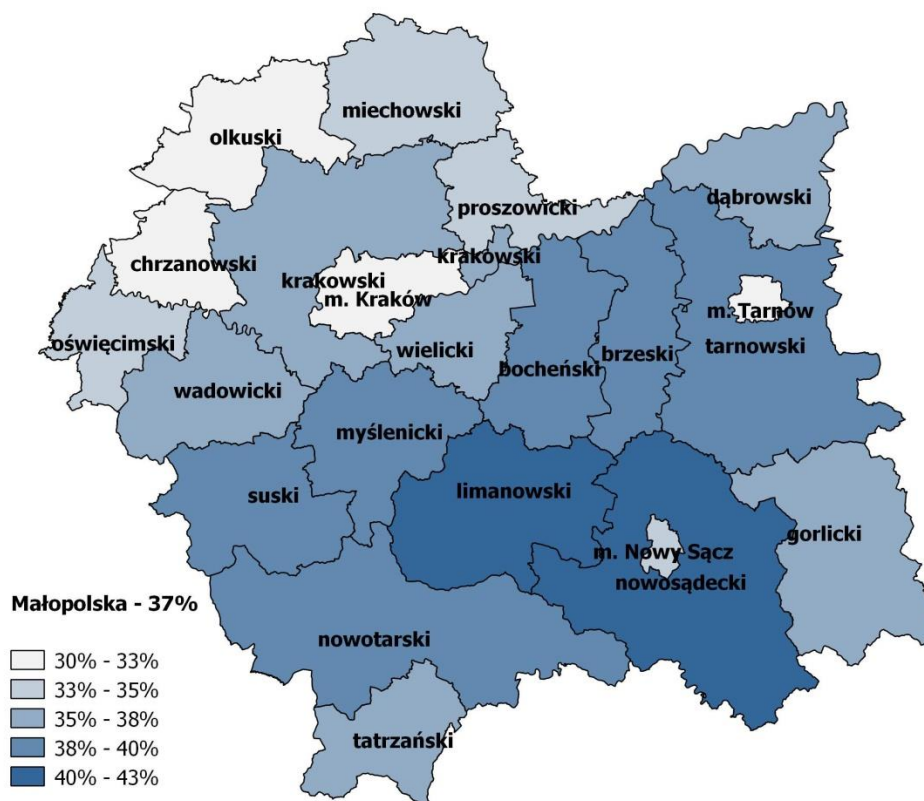

Załącznik nr 1 Diagnoza – konkurs subregionalny

Małopolska (wraz z Podkarpaciem) należy do województw o największym udziale osób młodych poniżej 30 roku życia w skali kraju. Do kategorii tej zalicza się 37% Małopolan. Prognozy demograficzne wskazują na utrzymanie w najbliższych latach trendu spadkowego w zakresie liczby dzieci, młodzieży i osób młodych. Prognozuje się, że w latach 2015-2035 populacja młodych do 30 roku życia zmniejszy się o 200 tys. osób.

Najwyższym udziałem osób młodych (do 30 roku życia) charakteryzują się: subregion sądecki (40,1%), subregion podhalański (38,3%), Krakowski Obszar Metropolitalny (36,8%) oraz subregion tarnowski (36,3%). Najniższy odsetek osób do 30 roku życia w populacji ogółem jest w Krakowie (30,7%) oraz Małopolsce Zachodniej (33,6%).

Mapa 1. Udział osób do 30 roku życia w ludności ogółem.

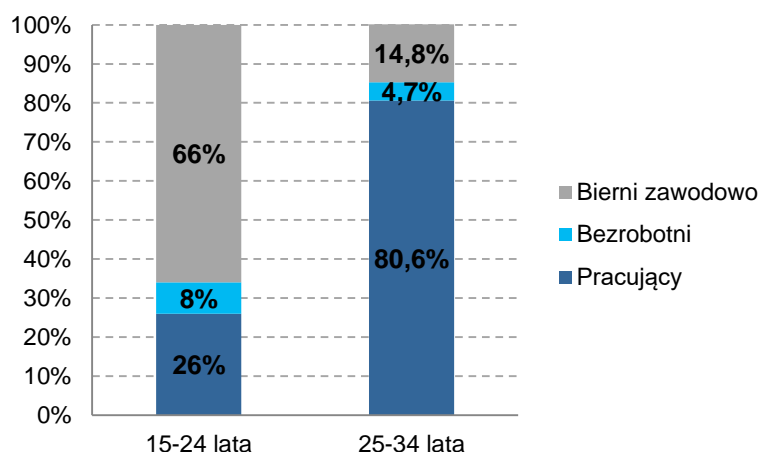
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/BDL.

Małopolska charakteryzuje się najniższym na tle regionów Unii Europejskiej i Polski wskaźnikiem osób przedwcześnie opuszczających system edukacji. Zaledwie 2,3% młodych Małopolan przedwcześnie opuściło system kształcenia, podczas gdy w Polsce zjawisko to dotyczy 5,6% osób uczących się, a średnia dla Unii Europejskiej kształtuje się na poziomie 11,9%.

Wg Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności w III kw. 2016 r. współczynnik aktywności zawodowej Małopolan w grupie wiekowej 15-24 lata wyniósł 33,8% (aktywnych zawodowo było 122 tys. osób z tej grupy wiekowej), natomiast w grupie wiekowej 25-34 lata wyniósł 85,3% (aktywnych zawodowo było 422 tys. Małopolan z tej grupy wiekowej).

W III kw. 2016 r. biernych zawodowo było 239 tys. młodych Małopolan w wieku 15-24 lata i stanowili oni 20,3% wszystkich biernych zawodowo w województwie (1 176 tys. osób). Wysoki poziom bierności zawodowej w grupie osób młodych (15-24 lata) wynika z przedłużenia momentu wejścia na rynek pracy z uwagi na kontynuowanie przez nich edukacji.¹

Wykres 1. Aktywność ekonomiczna osób młodych w Małopolsce w III kwartale 2016 roku

Źródło: Aktywność ekonomiczna ludności w województwie małopolskim w III kw. 2016 r, Opracowanie sygnałne – Nr 17, Urząd Statystyczny w Krakowie.

Powyższe dane dot. aktywności potwierdzają, że grupa osób młodych (15-29 lat) jest grupą silnie zróżnicowaną. Jedną ze zmiennych determinujących priorytety i aktywność edukacyjno-zawodową młodzieży jest wiek. Wśród osób poniżej 18 roku życia, pierwotną rolą jest nauka. Następnie pomiędzy 19 a 24 rokiem życia następuje większe zróżnicowanie sytuacji i postaw osób młodych. Dla absolwentów szkół zasadniczych zawodowych jest to okres wejścia na rynek pracy, natomiast absolwenci liceów i techników najczęściej kontynuują edukację na poziomie wyższym. Zatem w grupie wiekowej 19-24 lata następuje większe zróżnicowanie priorytetów osób młodych, przy czym w perspektywie edukacyjno-zawodowej nadal przeważa rola edukacyjna nad zawodową. Praca, szczególnie wśród osób studiujących, często ma charakter dodatkowy i skutkuje uzyskaniem dodatkowych środków

¹ Aktywność ekonomiczna ludności w województwie małopolskim w III kw. 2016 r, Opracowanie sygnałne – Nr 17, Urząd Statystyczny w Krakowie.

finansowych, a także zdobyciem doświadczenia w pracy, ale nie jest to równoznaczne z doświadczeniem we własnym zawodzie. Przewartościowanie następuje po 24 roku życia, gdy głównym priorytetem staje się praca zawodowa.²

W ostatnich latach w Europie i w Polsce obserwujemy wysoki udział osób młodych, które nie pracują, nie uczą się ani nie uczestniczą w szkoleniach czy kursach (należących do tzw. grupy NEETs). Wg danych Eurostat udział NEETs w Polsce w grupie wiekowej 15-19 lat wyniósł w 2015 r. 3,1% i był niższy niż średnia w Unii Europejskiej (6,3%). W miarę wchodzenia w wiek aktywności zawodowej udział osób, które nie pracują i nie uczą się wzrasta (do 17,6% w grupie wiekowej 20-24 lata oraz do 20,5% w grupie wiekowej 25-29 lat)³ i jest wyższy niż średnia dla Unii Europejskiej.

Badania wskazują, że czynnikami zwiększającymi ryzyko wystąpienia bierności zawodowej i edukacyjnej wśród osób młodych w wieku 15-24 lata jest:

- niepełnosprawność – wzrost ryzyka o 40%,
- pochodzenie migracyjne – zwiększa ryzyko o 70%,
- niższy poziom wykształcenia – ryzyko trzykrotnie wyższe niż w przypadku osób posiadających wykształcenie wyższe,
- zamieszkanie na obszarach peryferyjnych – prawdopodobieństwo 1,5 razy wyższe,
- niski poziom dochodów gospodarstwa domowego,
- doświadczenie przez rodziców bezrobocia – wzrost ryzyka o 17%,
- niskie wykształcenie rodziców – ryzyko wyższe dwukrotnie,
- rozwód rodziców – ryzyko wyższe o 30%.

Z uwagi na wysoki odsetek osób młodych kontynuujących edukację sytuacja w województwie małopolskim jest lepsza od sytuacji ogólnopolskiej. Wyniki badania losów absolwentów szkół zawodowych pokazują, że NEETsami zostaje ok. 12% absolwentów tych szkół, z czego 2/3 to osoby zarejestrowane w urzędach pracy jako bezrobotne. Najkorzystniejsza sytuacja w 2015 r. utrzymywała się wśród absolwentów w powiatach proszowickim (tylko 5% stanowili NEETs), suskim (7%), wielickim (7%) oraz Krakowie (7%). Powiaty o najgorszej sytuacji absolwentów to gorlicki (21%), dąbrowski (21%), tarnowski (21%) oraz nowosądecki (18%) i nowotarski (17%). Lepsza sytuacja utrzymywała się w powiatach ościennych Krakowa, a także w Małopolsce Zachodniej, podczas gdy zdecydowanie gorsza w powiatach w części południowo-wschodniej regionu. O takim rozlokowaniu cech wśród młodzieży może decydować bliskość wielkich ośrodków miejskich

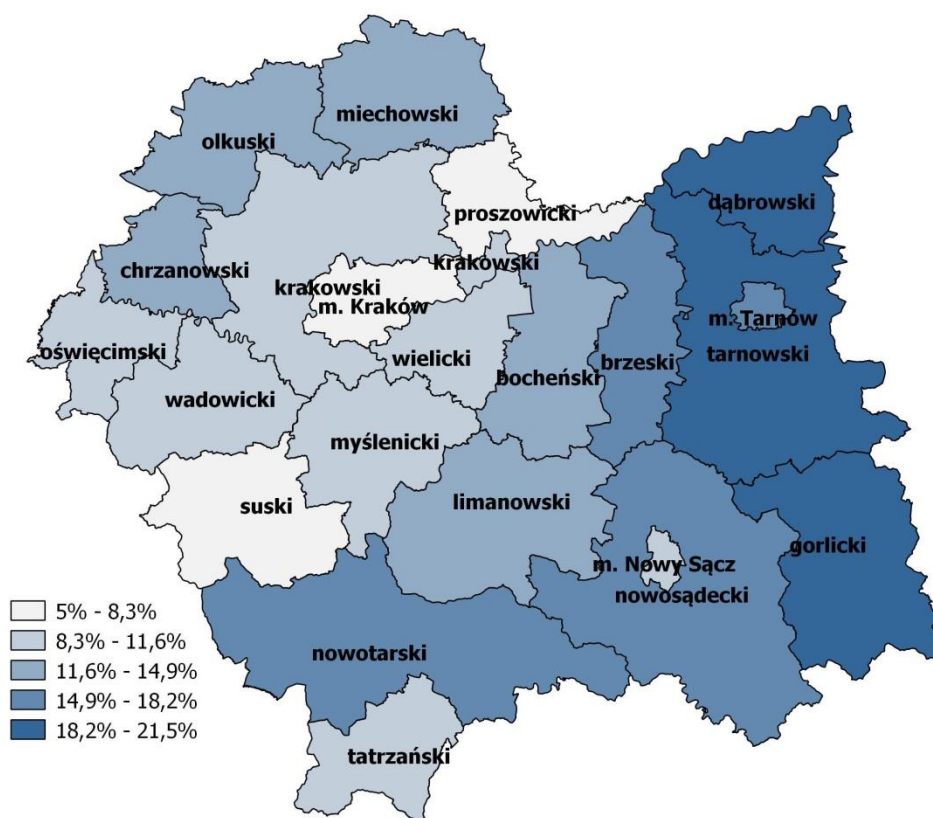
---

² *Małopolskie Gwarancje dla Młodzieży. Rekomendacje w zakresie wspierania osób młodych na rynku pracy*, WUP Kraków, 2016

³ <http://ec.europa.eu/eurostat>

(Krakowa oraz miast Śląska), które stanowią centra zatrudnienia i edukacji, a ich bliskość geograficzna może bezpośrednio decydować o dostępności pracy i nauki dla młodzieży.⁴ Badania wskazują także na relacje pomiędzy zagrożeniem biernością, a wyborami edukacyjnymi młodych Małopolan. Udział NEET jest wyższy wśród osób, które kształciły się w zasadniczej szkole zawodowej oraz szkole policealnej, tj. szkołach po których ukończeniu młodzież częściej decyduje się na pracę niż na kontynuowanie edukacji. Wśród osób po skończeniu szkoły zawodowej zorientowanych wyłącznie na podjęciu pracy udział grupy NEET był najwyższy. Wskazuje to na fakt, że młodzież, która wąsko ukierunkowuje swoje plany zawodowe w sytuacji niepowodzenia jest w większym stopniu zagrożona biernością. W przypadku technikum powszechniejsze jest kontynuowanie nauki na studiach, co przyczynia się do mniejszego udziału grupy NEET wśród absolwentów tych szkół. Pod względem profilu kształcenia zjawisko bierności częściej dotyczy osób, które ukończyły naukę w zawodach usługowych, rolno-przetwórczych oraz turystyczno-gastronomicznych.⁵

Mapa 2. Udział NEETs wśród absolwentów małopolskich szkół zawodowych kończących naukę w 2014 roku.

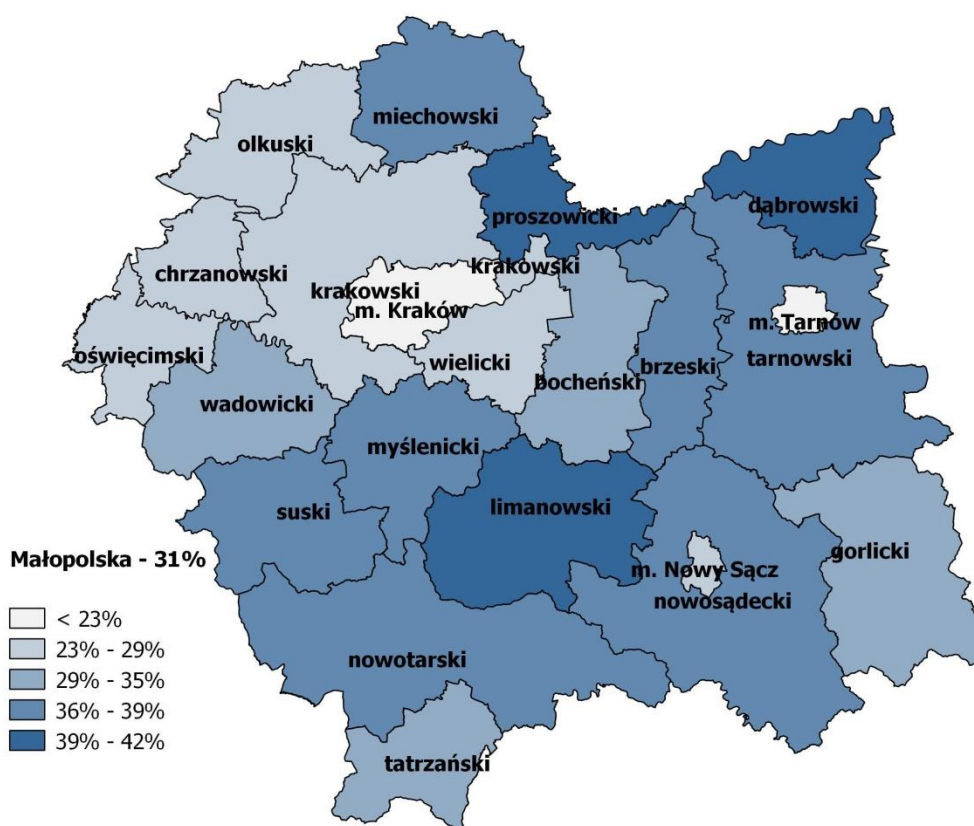
Źródło: Węgrzyn M., *Badanie losów absolwentów szkół zawodowych 2015 – podsumowanie głównych wyników*, Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego, Departament Polityki Regionalnej UMWM, Kraków 2016.

⁴ Węgrzyn M., *Badanie losów absolwentów szkół zawodowych 2015 – podsumowanie głównych wyników*, Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego, Departament Polityki Regionalnej UMWM, Kraków 2016.

⁵ Tamże.

Na koniec 2016 roku w rejestrach powiatowych urzędów pracy województwa małopolskiego pozostawało 29,9 tys. osób do 30 roku życia. Stanowili oni 31% wszystkich bezrobotnych. Najwyższy udział osób bezrobotnych do 30 roku życia odnotowano w subregionie podhalańskim (37%), subregionie sądeckim (35%), subregionie tarnowskim (34%) oraz Krakowskim Obszarze Metropolitalnym (32%). Najniższym udziałem osób młodych wśród zarejestrowanych bezrobotnych charakteryzują się miasto Kraków (20%) oraz Małopolska Zachodnia (27%).

Mapa 3. Udział osób bezrobotnych do 30 roku życia w ogóle bezrobotnych w powiatach woj. Małopolskiego w grudniu 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z powiatowych urzędów pracy (MRPiPS-01)

Diagnoza przyczyn braku aktywności edukacyjnej i/lub zawodowej młodych Małopolan prowadzona na poziomie subregionalnym nie wykazała istotnych różnic pomiędzy młodzieżą z poszczególnych subregionów. Postawy młodych wobec edukacji i rynku pracy, ich oczekiwania względem pracy i pracodawców oraz bariery, których doświadczają są jednorodne pod względem rozmieszczenia terytorialnego. Nie mniej skala i natężenie problemów na terenie poszczególnych subregionów jest zróżnicowana i wynika z charakterystyki społeczno-ekonomicznej subregionów. Wśród barier, które napotykają osoby młode wchodząc na rynek pracy można wyróżnić:

- niewielkie doświadczenie zawodowe i doświadczenie w pracy lub jego brak,
- niewystarczające umiejętności poszukiwania pracy,
- kompetencje części osób młodych nie są dostosowane do potrzeb rynku pracy,
- niewielka liczba ofert pracy dla osób bez doświadczenia zawodowego,
- niskie zarobki i mała atrakcyjność ofert pracy,
- stereotyp młodego, niedoświadczonego pracownika.

Zjawiskiem naturalnym jest zarówno niewielkie doświadczenie zawodowe osób młodych wchodzących na rynek pracy, jak i niski poziom umiejętności pracowniczych. Są to problemy o charakterze obiektywnym wynikające z wieku, ale także charakteru ścieżki edukacyjnej, która w niewielkim stopniu uwzględnia zdobywanie doświadczenia praktycznego i umiejętności w miejscu pracy. Wprowadzenie młodego pracownika w warunki konkretnego stanowiska pracy każdorazowo wymaga zaangażowania po stronie pracodawcy, natomiast rozwój doświadczenia i umiejętności pracowniczych musi być postrzegany w perspektywie długofalowej. Zagadnienia kompetencji osób młodych i umiejętności poszukiwania pracy były podnoszone zarówno przez pracodawców, instytucje edukacyjne i rynku pracy, jak i samych młodych. Przyczyny powyższych barier wejścia na rynek pracy mają dwojaki charakter. Są one konsekwencją nieadekwatnego systemu edukacji formalnej, który w niewystarczającym stopniu odpowiada na potrzeby rynku pracy, a proces kształcenia często nie nadąża za zmianami technologicznymi w poszczególnych branżach. Nie można tu również pomijać sfery preferencji i wyborów edukacyjnych osób młodych, które niejednokrotnie nie korelują z realiami rynku pracy, ale także z predyspozycjami osobowymi; dokonywane są bez wystarczającej wiedzy o konsekwencjach wyboru danej ścieżki edukacji. Wśród młodych osób występuje także *zjawisko gromadzenia zaświadczeń i dyplomów*. Osoby młode często postrzegają szkolenia jako sposób na uzyskanie kwalifikacji w kolejnych zakresach, patrząc nie koniecznie przez pryzmat ścieżki rozwoju w konkretnym zawodzie, ale raczej liczby zaświadczeń o ukończeniu szkoleń, które można przedstawić pracodawcy podczas rozmowy kwalifikacyjnej.⁶ Natomiast wyniki badań pokazują, że wielu małopolskich pracodawców nie przykłada dużej wagi do poziomu i dziedziny wykształcenia kandydatów do pracy. Dla ponad połowy badanych przedsiębiorców nie stanowiło ono kryterium zatrudnienia, cenniejsze było dla nich doświadczenie zawodowe.⁷

---

⁶ Małopolskie Gwarancje dla Młodzieży. Rekomendacje w zakresie wspierania osób młodych na rynku pracy, WUP Kraków, 2016

⁷ *Pracodawca – Rynek – Pracownik. Badanie zapotrzebowania na pracowników wśród małopolskich pracodawców 2013*, Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, Kraków 2014